

Trafikutskottets betänkande

1977/78: 12

med anledning av propositionen 1977/78: 100 såvitt avser utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1978/79 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1. **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** Regeringen lämnar i propositionen 1977/78: 100, bilaga 9 (kommunikationsdepartementet, s. 172—176) en sammanfattande redogörelse för kommunikationsverkens investeringar under budgetåren 1976/77—1978/79 avseende postverkets, televerkets (exkl. rundradio), statens järnvägars och luftfartsverkets fonder samt statens vägverks förrädsfond, sjöfartsverkets fond och fonden för Södertälje kanalverk. I samband därmed redovisas även investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Omfattningen av den för budgetåret 1978/79 förordade *investeringsverksamheten* framgår av följande sammanställning. Som jämförelse har i denna även upptagits beloppen för den hösten 1977 beräknade förbrukningen under innevarande budgetår.

Av sammanställningen framgår också storleken av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagen. Dessa har beräknats så att de jämte behållningarna från budgetåret 1977/78 täcker den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ger en marginal om ca 10 %

	1977/78	1977/78	1978/79	1978/79	1978/79
	Hösten 1977 beräk- nad för- brukning	Beräk- nad be- hållning 1978- 07-01	Verkens investe- rings- förslag	Föredra- gandens be- räkning av investe- ringarna	För- ordade anslag
Postverket	111,8	33,0	137,6	129,1	109,0
Televerket exkl. rundradio	1 879,5	59,4	1 071,5	970,3	1 007,9
Statens järnvägar	1 654,6	34,9	1 080,0	735,2	773,8
Luftfartsverket	1 209,2	63,1	141,6	138,1	88,8
Statens vägverk	1 124,4	12,6	159,0	110,0	108,4
Sjöfartsverket	1 60,4	6,5	79,9	37,0	34,2
Södertälje kanal- verk	0,2	—	—	—	—
Summa	2 040,1	209,5	2 669,6	2 119,7	2 122,1

¹ Preliminärt belopp. Härav skall 17,2 milj. kr. avräknas mot finansfullmakten.

² Preliminärt belopp.

³ Härav skall 9,3 milj. kr. avräknas mot finansfullmakten.

⁴ Fonden för Södertälje kanalverk uppgår fr. o. m. den 1 juli 1978 i sjöfartsverkets fond.

för att möjliggöra ökade investeringsramar om det skulle påkallas av konjunkturmässiga eller andra skäl. Siffrorna anges i milj. kr.

De förordade *anslagen* för nästa budgetår uppgår till 2 122,1 milj. kr. Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, dvs. *anslagen* under statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd blir totalsumman för budgetåret 1978/79 enligt propositionen 2 152 101 000 kr. att jämföras med i statsbudgeten för budgetåret 1977/78 för motsvarande ändamål upptagna 2 103 801 000 kr.

Utskottet

Enligt den i propositionen 1976/77: 100 framlagda planen för investeringarna inom kommunikationsverkens fonder beräknades den totala medelsförbrukningen — exkl. anslaget till rundradioanläggningar under televerkets fond — under innevarande budgetår uppgå till 1 981,5 milj. kr. Av en i propositionen lämnad redogörelse framgår att regering och riksdag under det gångna året beslutat att i vissa fall i besparingssyfte sänka de ursprungligen föreslagna ramarna. I betydligt högre utsträckning har dock i sysselsättningsfrämjande syfte — och med stöd även av finansfullmakten — höjningar av ramarna vidtagits. Som resultat härav beräknas numera den totala investeringsomslutningen för samtliga fonder under budgetåret 1977/78 uppgå till 2 040,1 milj. kr.

Vad i propositionen i här berörda del anförts har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Någon ytterligare medelsanvisning från riksdagens sida för att den förutsatta medelsförbrukningen skall kunna uppnås är med hänsyn till befintliga medelsreservationer — och sedan riksdagen numera på tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår till Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m. anvisat ytterligare 12,1 milj. kr. — i nu förevarande sammanhang ej erforderlig.

I sina framställningar om anslag för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en *medelsförbrukning* om sammanlagt 2 669,6 milj. kr. Föredragande departementschefen har emellertid funnit densamma böra begränsas till 2 119,7 milj. kr. Detta innebär dock en ökning med 138,2 milj. kr. jämfört med beräkningarna i 1977 års budgetproposition av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår.

Anslagsbeloppen för de olika fonderna har, som förut nämnts, beräknats så att de jämte förutsatta behållningar från innevarande budgetår skall täcka den förordade medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 % för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Den sålunda beräknade anslagsreserven uppgår till ca 212 milj. kr.

Till närmare belysning av de framlagda förslagen har föredraganden i den inledande översikt som återfinns i budgetpropositionen i denna del lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de olika verken och i korthet berört investeringarnas inriktning för nästa budgetår.

Till frågorna om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår och storleken av de anslag som erfordras för investeringarnas genomförande återkommer utskottet under resp. punkter i det följande. I samband härmed kommer utskottet även att redovisa sina ställningstaganden till vissa motionsledes framställda förslag eller yrkanden.

Utskottet hemställer

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Postverket

2. **Postverkets anslagsbehov.** Regeringen har (s. 177—187) föreslagit riksdagen att till Posthus m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 109 000 000 kr.

Motionerna

I motionen 1977/78: 582 av Ivan Svanström m. fl. (c) hemställs att riksdagen uttalar

1. att inga namnändringar av postanstalter vidtas vid organisationsförändringar,
2. att återgång till tidigare namn på ändrad poststation skall kunna ske efter framställning från lokal nivå och kommun.

I motionen 1977/78: 781 av Rune Ångström och Eva Winther (båda fp) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer att postverket får i uppdrag att framlägga förslag till förbättrad postservice i glesbygder där daglig postbefordran skall vara målsättningen.

I motionen 1977/78: 1585 av Hans Nyhage m. fl. (m) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande postadresser.

Utskottet

Ramen för postverkets investeringar under innevarande budgetår beräknades ursprungligen till 115,8 milj. kr. Genom beslut av regeringen i maj 1977 sänktes denna ram med 2 milj. kr. till 113,8 milj. kr. i enlighet med förslag i kompletteringspropositionen. Sist angivna belopp be-

räknas numera underskridas med 2 milj. kr. till följd av att ombyggnaden av posthuset i Trelleborg utgått ur investeringsplanen.

Den av postverket för nästa budgetår förutsatta investeringsramen om 137,6 milj. kr. har av föredraganden ansetts böra begränsas till 129,1 milj. kr.

Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i propositionen i övrigt angivna förutsättningarna krävs för investeringarnas genomförande en medelsanvisning om 109 milj. kr.

De föreslagna investeringarna avser främst arbeten för postgirohuset i Stockholm och postterminalen Göteborg Ban. De omfattar vidare arbeten med terminalerna i Handen, Hässleholm, Trollhättan och Örebro samt posthusen i Ludvika och Vetlanda. I ramen inryms dessutom kostnader för inköp av tomter avseende nybyggnad av en postterminal i Nässjö och ett posthus i Uddevalla. Slutligen ingår bl. a. vissa medel för diligensrörelsen, varigenom bl. a. möjliggörs en fortsatt anskaffning av bussar som ersätter äldre fordon och sådana fordon som är byggda för vänstertrafik.

I propositionen erinras vidare om att verkets personalkostnader stigit kraftigt under år 1977. Personalkostnadsnivån har sålunda varit ca 21 % högre i juli 1977 än i december 1976. Som i propositionen understryks får detta stora ekonomiska konsekvenser för verket och dess kunder, då drygt 80 % av verkets kostnader utgörs av personalkostnader. För att balansera kostnadsökningarna har regeringen den 10 november 1977 beslutat medge höjning av portoavgifterna med ca 17 % från den 1 februari 1978.

Utskottet har för sin del funnit sig kunna godta den förordade ramen för postverkets *medelsförbrukning* under nästa budgetår. Den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål liksom anslagsberäkningen tillstyrks också.

Vad föredraganden under förevarande punkt i övrigt anfört har ej gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1977/78: 781 yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att postverket får i uppdrag att framlägga förslag till förbättrad *post-service* i glesbygder och att därvid daglig postbefordran skall vara målsättningen.

Utskottet har under en rad av år haft att ta ställning till frågor av det slag som aktualiserats i motionen. Såsom därvid senast i TU 1976/77: 12 framhållits har sedan länge en omfattande verksamhet pågått inom postverket i syfte att, enligt de av statsmakterna godtagna riktlinjerna för verkets verksamhet, förbättra och rationalisera dess service gentemot allmänheten. Bl. a. har en successiv utveckling och motorisering av lantbrevbäringen skett. Inte minst för skärgårdarnas och glesbygdernas befolkning har åtgärder i förut angivna syfte vidtagits. De försök med ut-

ökad service genom lantbrevbärare som tidigare påbörjats har också ytterligare utvidgats, och verket har sålunda med ett stort antal kommuner tecknat avtal om social service genom lantbrevbärare. Servicen omfattar bl. a. hembesök hos äldre personer och distribution av varor samt boklåneförmedling.

Avsevärda förbättringar av den s. k. postväskservicen har också enligt vad utskottet erfarit nyligen beslutats av postverket.

Enligt anvisningarna för den regionala trafikplaneringen, som i första hand avser resor och transporter mellan olika kommuner i ett län, skall vidare i samband med att stomlinjenätet för persontrafiken utformas, samordning ske med bl. a. regionala posttransporter. Så torde också ha skett i de regionala trafikplaner som länsstyrelserna utarbetat. Detta gäller inte minst Norrbottens län. Vissa fortsatta förbättringar i de av motionärerna angivna förhållandena synes härigenom kunna uppnås.

Såsom utskottet tidigare framhållit måste skälig hänsyn i förekommande fall tas till lokala önskemål om postverksamhetens organisation. Utskottet finner det vidare nu såsom tidigare vara i hög grad angeläget att förbättringar i postverkets service inom landsbygds- och glesbygdsområdena i den riktning motionärerna angivit kommer till stånd även om detta medför kostnadsökningar för verkets del. I enlighet härmed förutsätter utskottet också att verket, bl. a. i samband med den fortlöpande översynen av organisations- och servicefrågor m. m. med avseende på den regionala och lokala verksamheten, än mera beaktar behovet härav samt vidtar erforderliga åtgärder i angivet syfte. Vid handläggningen bör största möjliga hänsyn tas till synpunkter från vederbörande regionala och lokala myndigheter och andra intressenter.

Några särskilda åtgärder från riksdagens sida med anledning av motionärernas yrkanden finner utskottet under hänvisning till det anförda ej erforderliga.

I motionen 1977/78: 582 hemställs om ett uttalande från riksdagens sida om att dels inga *namnändringar* av postanstalter vidtas vid organisationsändringar, dels att återgång till tidigare namn på ändrad poststation skall kunna ske efter framställning från lokal nivå och kommun. I motionen 1977/78: 1585 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande postadresser. Yrkandet innebär att varje ort med indraget postkontor skall få behålla sitt namn som postadress i kombination med gällande postnummer för det för orten aktuella postkontoret.

Med anledning av motionärernas därvid framförda synpunkter vill utskottet framhålla att postverket numera tillämpar en praxis enligt vilken en namnändring av postanstalt inte kommer att ske då vederbörande kommun motsätter sig detta eller en stark opinion från allmänhetens sida konstateras föreligga. Angivna förhållande synes innebära att syftet

med motionerna i denna del i rimlig omfattning kommer att kunna tillgodoses. I områden där det inte förekommer gatunamn och husnummer används vidare enligt postverket gårdsnamn, bynamn, sockennamn eller liknande utdelningsadress — vid behov kompletterat med postlådenummer. Något hinder föreligger inte heller att till egen utdelningsadress foga sockennamn eller annan områdesbeteckning.

Inom verket pågår vidare en fortlöpande översyn av adresseringssystemet för bl. a. landsbygdens del. I samband därmed har inom vissa områden och i samråd med vederbörande kommunala myndigheter och organ samt representanter för hembygdsvården m. fl. en begränsad försöksverksamhet igångsatts i syfte att nå fram till rationella eller eljest lämpliga lösningar av hithörande frågor. Avsikten har angetts vara att i samma ordning en utvärdering av försöksverksamheten skall ske. Utskottet förutsätter alltså att såväl härvid som vid den fortsatta översynen hänsyn i all den utsträckning som befinnes praktiskt möjlig tas till kulturhistoriska synpunkter av det slag som aktualiserats i motionerna.

Ett generellt uttalande från riksdagens sida att inga namnändringar får vidtas vid organisationsförändringar är utskottet däremot inte berett att tillstyrka. Ej heller synes möjligheter böra öppnas att på det sätt motionärerna föreslagit behålla eller återgå till tidigare namn på indragen poststation i kombination med gällande postnummer. Ett sådant förfarande skulle nämligen enligt vad utskottet erfarit i hög grad komplicera det nuvarande postnummersystemet och det effektiviserade och rationaliserade sorteringssystem som därmed främst åsyftats.

Under hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker utskottet motionerna i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Posthus m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 109 000 000 kr.,
2. att motionen 1977/78: 781 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
3. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 582 och 1977/78: 1585.

Televerket

3. **Televerkets anslagsbehov.** Regeringen har (s. 188—208) föreslagit riksdagen att till Teleanläggningar m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 1 007 900 000 kr.

Motionerna

I motionen 1977/78: 458 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-

tionen anförts rörande angelägenheten av att s. k. överhörning av telefonnätet skall undvikas.

I motionen 1977/78: 1201 av Stina Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna att indrivningen av uteblivna TV-licensavgifter bör effektiviseras.

I motionen 1977/78: 1230 av Börje Nilsson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att abonnemangs- och samtalsavgifter för biltelefoner i handikappfordon icke uttages.

I motionen 1977/78: 1590 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandet 2), att riksdagen till Teleanläggningar m. m. för budgetåret 1978/79 anvisar i förhållande till regeringens förslag med 65 milj. kr. förhöjt investeringsanslag av 1 072 900 000 kr.

Utskottet

Ramen för televerkets investeringar under innevarande budgetår beräknades ursprungligen till 840 milj. kr. Höjningar av densamma med 3,6 och 0,2 milj. kr. har sedermera skett genom beslut av regeringen under maj resp. juni 1977. Genom regeringsbeslut i oktober och december har vidare investeringsramen i sysselsättningsfrämjande syfte höjts med ytterligare 18,5 milj. kr. resp. 17,2 milj. kr. och uppgår därmed till 879,5 milj. kr.

Av propositionen framgår att televerkets resultat försämrades under budgetåret 1976/77. Detta jämte en beräknad ytterligare nedgång under budgetåret 1977/78 har nödvändiggjort ett regeringsbeslut om höjning av samtalsmarkeringsavgiften och abonnemangsavgifterna den 1 december 1977 resp. den 1 januari 1978. Utan dessa höjningar skulle enligt propositionen televerket komma att redovisa underskott för budgetåret 1977/78.

För nästa budgetår har televerket i sin anslagsframställning föreslagit en medelsförbrukning av 1 071,5 milj. kr. Föredraganden har dock funnit densamma böra begränsas till 970,3 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i propositionen i övrigt angivna förutsättningarna krävs för investeringarnas genomförande en medelsanvisning av 1 007,9 milj. kr. Till följd av avskrivningsmedlens storlek beräknas härför inte nu något kapitaltillskott från statsbudgeten bli erforderligt.

Mot bakgrund av den betydelse väl fungerande telekommunikationer av skilda slag har för samhället i dess helhet har föredraganden funnit skäl tala för en medelstilldelning till televerkets olika rörelsegrenar som i stort överensstämmer med vad verket föreslagit. Vid sin bedömning av investeringsbehovet har föredraganden bl. a. utgått från att verket måste tilldelas medel som möjliggör fortsatta investeringar i rationalise-

ringssyfte. Dessa krävs enligt propositionen för att så långt möjligt möta de ökande driftkostnaderna. Åtgärder som nämns är moderniseringen av såväl telefon- som telexnäten genom införande av ny elektronisk teknik och datorstyrning. Den nya tekniken medger att abonnenterna kan erbjudas en rad nya funktioner och tjänster. I fråga om telefonnätet har sålunda medel inräknats för tidigareläggning av anskaffningsplanerna för viss stations- och transmissionsutrustning baserade på ny teknik. För telexnätets del framhålls att investeringsramen medger att landets andra helelektroniska telexstation kan installeras under år 1979. Medel har vidare beräknats för en successiv uppbyggnad av det allmänna datanät som riksdagen år 1976 beslutat om. De medel som beräknats för rörelsegrenen kommersiell radio beräknas medge en fortsatt modernisering av kustradiostationen i Göteborg och en utökning av antalet kanaler för den manuella mobiltelefonitjänsten (MTD).

För investeringar i fastigheter och byggnader har televerket begärt nära 200 milj. kr. Föredraganden har förordat att dessa insatser till viss del fördelas även på kommande år. Medel beräknas dock för fortsatt och avslutande under nästa budgetår av byggnadsarbetena för teleskolan och datacentral m. m. i Kalmar. Vidare beräknas vissa medel för investeringar i försvarsberedskap.

Avsedda investeringar för utlandssändningar innebär bl. a. att ett nytt effektivt s. k. gardinantennsystem kan uppföras vid Hörbystationen. Åtgärderna beräknas medföra förbättrad mottagning av Sveriges Radios utlandsprogram främst i svårnådda mottagningsområden som Nordamerika och östra Asien.

Med anledning av regeringens förslag beträffande *medelsförbrukningen* yrkas i motionen 1977/78: 1590 — under hänvisning till motiveeringen härför i motionen 1977/78: 1640 om näringspolitiken — en höjning av anslaget med 65 milj. kr. I sistnämnda motion framhålls bl. a. att en ytterligare satsning på televerkets investeringar är väl motiverad. Det gäller främst investeringar i arbetscentraler, förråd, verkstäder och andra byggnader. Motionärerna finner den senareläggning av vissa sådana byggnadsobjekt som regeringens förslag innebär helt felaktig. Dessa arbeten anses i stället böra komma till stånd snarast möjligt. Vissa investeringar i ny materiel förutsätts också kunna rymmas inom den medelsram på ytterligare 65 milj. kr. som motionärerna förordar.

Utskottet vill med anledning härav erinra om den förut nämnda utökningen av investeringsramen för innevarande budgetår, varigenom angelägna investeringar kunnat tidigareläggas. Även för nästa budgetår innebär regeringens förslag en väsentlig höjning av verkets medelsförbrukning. Dessutom kommer enligt vad utskottet erfarit televerket att redan under innevarande budgetår i sysselsättningsfrämjande syfte få tidigarelägga ett antal byggnadsobjekt för nära 18 milj. kr. Halva beloppet avser

ett nytt telehus i Östersund. Resten rör sig om arbetscentraler och telehus samt en del andra objekt.

Mot bakgrund härav och med hänsyn jämväl till det ekonomiska läget har utskottet vid sin prövning av dessa frågor funnit sig kunna godta att på det sätt föredraganden föreslagit vissa insatser för investeringar i fastigheter och byggnader fördelas även på kommande år samt att som följd härav den ordinarie medelsförbrukningen begränsas till angivna 970,3 milj. kr. Utskottet, som således avstyrker motionärernas yrkande, har ej heller funnit anledning till erinran mot den förutsedda fördelningen på skilda investeringsändamål och anslagsberäkningen i övrigt.

I motionen 1977/78: 458 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande angelägenheten av att åtgärder vidtas mot s. k. *överhörning* på telenätet.

Även utskottet finner det angeläget att de i motionen omnämnda olägenheterna undanröjs. Såsom emellertid tidigare nämnts ingår bland de planerade investeringarna inom verket för nästa budgetår modernisering av bl. a. telenätet genom införande av ny elektronisk teknik och datorstyrning. I fråga om telefonnätet har således inräknats medel för den tidigareläggning av anskaffningsplanerna för viss stations- och transmissionsutrustning varom regeringen fattat beslut redan den 26 maj 1977.

Genom den utbyggnad och modernisering av telenätet som sålunda påbörjats kommer enligt vad utskottet erfarit olägenheter av den art motionärerna omnämnt att effektivt motverkas eller undanröjas. Även under den fleråriga utbyggnadsperioden kan i de fall där så erfordras åtgärder härför vidtas med långt effektivare tekniska metoder än tidigare. Utskottet förutsätter också att så sker.

Under hänvisning härtill synes motionen inte böra påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

I motionen 1977/78: 1201 hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för en effektivisering av indrivningen av uteblivna *TV-licensavgifter*.

Med anledning härav vill utskottet erinra om den anmälningsplikt som numera föreligger för TV-handlare beträffande försålda eller uthyrda apparater. Upplysnings- och informationsverksamheten i massmedia om skyldigheten att lösa erforderlig licens har också intensifierats. Beslut har vidare fattats inom televerket om en förstärkning under innevarande och nästa budgetår av personella resurser m. m. för licenskontrollen, som numera integrerats med uppbörden av teleavgiften. Slutligen må nämnas att frågan om kontrollverksamhetens utformning och effektivisering enligt vad utskottet erfarit kommer att aktualiseras i anslutning till den höjning av licensavgifterna varom förslag förväntas i den aviserade propositionen om rundradioverksamhetens organisation och verksamhet m. m.

Såsom av det nu anförda framgår har såväl vederbörande departement som televerket redan sin uppmärksamhet riktad på den av motionärerna aktualiserade frågan. Under hänvisning härtill synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej erforderlig.

I motionen 1977/78: 1230 hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att abonnemangs- och samtalsavgifter för *biltelefoner* i handikappfordon inte uttas. Kostnader av sådant slag varom här är fråga bör emellertid enligt tidigare uttalanden av riksdagen inte bestridas genom reduktion av vederbörande affärsverks taxor. Under hänvisning härtill och då utskottet härvidlag inte finner skäl föreligga för ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida avstyrks motionen i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78: 1590, yrkandet 2, till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 1 007 900 000 kr.,
2. att motionen 1977/78: 458 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
3. att motionen 1977/78: 1201 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
4. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1230.

Statens järnvägar

4. **Statens järnvägars anslagsbehov.** Regeringen har (s. 209—230) föreslagit riksdagen att

1. statens järnvägar inom ramen 10 000 000 kr. får träffa hyresköpsavtal med EUROFIMA.
2. till Järnvägar m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 773 800 000 kr.

Motionerna

I motionen 1977/78: 298 av Stig Alftin m. fl. (s) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SJ:s verksamhet i Bollnäs.

I motionen 1977/78: 299 av Pär Granstedt (c) föreslås att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen hemställa om att SJ föreläggs en tidsplan enligt vilken SJ skall införa slutna toalettssystem i sin vagnpark,
2. att hos regeringen hemställa om att förbud införs mot att använda öppna tågtoaletter inom i första hand storstädernas förortsområden.

I motionen 1977/78: 379 av Lennart Andersson (s) föreslås att riksdagen måtte besluta att hemställa hos regeringen om åtgärder för att

projektera en genomgripande ombyggnad och upprustning av järnvägsstationen Södertälje Södra.

I motionen 1977/78: 457 av Stig Alftin m. fl. (s) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunikationsradio på SJ-loken.

I motionen 1977/78: 1203 av Nils Berndtson m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande en upprustning av järnvägsstationerna i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motionen 1977/78: 1217 av Gunnel Jonäng m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att trygga verksamheten vid SJ-verkstaden i Bollnäs.

I motionen 1977/78: 1228 av Bertil Måbrink m. fl. (vpk) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen till Järnvägar m. m. beviljar ett förhöjt anslag med 22 milj. kr. till 33 milj. kr. för upprustning av inlandsbanan.

I motionen 1977/78: 1236 av Ivar Nordberg m. fl. (s) hemställs att riksdagen för budgetåret 1978/79 beviljar SJ 27,5 milj. kr. för projektering av ett tredje och fjärde spår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg.

I motionen 1977/78: 1572 av Erik Glimnér (c) hemställs att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som har anförts i motionen angående fria parkeringsplatser vid statens järnvägars stationer.

I motionen 1977/78: 1590 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandet 1), att riksdagen till Järnvägar m. m. för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 175 milj. kr. förhöjt investeringsanslag av 948 800 000 kr.

I motionen 1977/78: 1608 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen till Järnvägar m. m., rullande materiel, uttalar att innan leverans av motorvagnen Y 1 och personvagnen R 8 sker bör sådana åtgärder vidtas beträffande dispositionen av vagnarna, att en bättre utrymmesstandard åstadkommes, bl. a. så att plats bereds för rullstol.

Utskottet

Investeringarna för statens järnvägar under innevarande budgetår beräknades i fjolårets budgetproposition till 640 milj. kr. Genom beslut av riksdagen har investeringsramen därefter höjts med 600 000 kr. för investeringar i försvarsberedskap. Vidare har investeringsramen under budgetåret sänkts med 4 milj. kr. i besparingssyfte i enlighet med förslag i kompletteringspropositionen samt höjts med sammanlagt 18 milj. kr. i sysselsättningsstödjande syfte. Den nu gällande investeringsramen för budgetåret 1977/78 uppgår därmed till 654,6 milj. kr.

Utöver ordinarie ramar har SJ under budgetåren 1975/76—1977/78 kunnat tidigarelägga industribeställningar med medel från AMS. Genom

regeringsbeslut under budgetåren 1975/76 och 1976/77 har SJ sålunda kunnat tidigarelägga beställningar av bl. a. rullande materiel, bussar och arbetsmaskiner för totalt 216,6 milj. kr. Genom regeringens beslut den 13 oktober 1977 har ytterligare ca 65 milj. kr. ställts till SJ:s förfogande på motsvarande sätt för beställningar av bl. a. rullande materiel och arbetsmaskiner.

För budgetåret 1978/79 har föredraganden beräknat en medelsförbrukning om 735,2 milj. kr. mot av SJ föreslagna 1 080 milj. kr. I förhållande till den investeringsram som föreslogs i fjolårets budgetproposition anges den totala ramökningen för nästa budgetår bli 95,2 milj. kr. Härtill kommer enligt vad som framgår av propositionen tidigarelagda industribeställningar och anläggningsarbeten hösten 1977 om totalt ca 113 milj. kr., av vilka en stor del av SJ hade planerats ske under budgetåret 1978/79. Den av föredraganden för nästa budgetår förordade ramen anses mot bakgrund av det anförda ge SJ utrymme för rationalisering och modernisering av verksamheten samt en angelägen förstärkning av kapaciteten, inte minst beträffande persontrafiken. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i protokollet över regeringsärenden i övrigt angivna förutsättningarna erfordras för nästa budgetår en medelsanvisning av 773,8 milj. kr.

Budgetåret 1978/79 föreslås för SJ:s del enligt propositionen belastas med bl. a. betalningar för tre typer av objekt, som är nytillkomna i den bemärkelsen att de tidigare inte belastat den ordinarie investeringsramen i nämnvärd utsträckning. Härvid avses utbyggnaden för automatiskt tågstopp (ATC) samt beställningarna av nya person- och motorvagnar.

Utbyggnaden för ATC påbörjas sålunda under nästa budgetår inom Stockholmsområdet, där systemet beräknas kunna tas i drift under år 1979. På övriga huvudlinjer beräknas utbyggnaden vara klar under budgetåret 1982/83. Under föregående budgetår kunde SJ beställa 150 nya personvagnar och 100 nya motorvagnar. Av propositionen framgår att SJ på uppdrag av regeringen träffat en överenskommelse med Fiat såsom huvudleverantör av 100 nya motorvagnar. Överenskommelsen innebär att Fiat garanterar tillverkning i Sverige i en omfattning motsvarande minst 20 % av motorvagnarnas leveransvärde. Leverans av vagnarna beräknas ske under åren 1979—1981.

Den av föredraganden förordade investeringsramen ger också utrymme för förnyelse av lok- och godsvagnsparken.

Den föreslagna investeringsnivån för fasta anläggningar beräknas ge utrymme för bl. a. fortsatt utbyggnad av bangårds- och terminalkapaciteten, fortsatt upprustning av huvudlinjernas spårstandard, fortsatt kapacitetsutbyggnad samt modernisering av tele- och eldriftsanläggningarna. Investeringsnivån innefattar också medel för fortsatt upprustning av inlandsbanan.

I avvaktan på en redovisning av SJ:s uppdrag att projektera ett nytt dubbelspår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg har föredraganden ej funnit sig beredd att tillstyrka någon medelsförbrukning för projektet.

På sträckan Uppsala—Gävle planerar SJ en viss omläggning av linjen och upprustning av spåret, vilket i förening med andra planerade åtgärder anses möjliggöra en minskning av restiderna för bl. a. express-tåg på sträckan Stockholm—Sundsvall med upp till 40 minuter. Även härför har medel beräknats. I detta sammanhang erinrar föredraganden om att det f. n. pågår relativt stora linjearbeten som finansieras utanför anslaget Järnvägar m. m. I propositionen nämns därvid elektrifieringen av sträckan Borlänge—Mora och breddningen av sträckan Berga—Sandbäckshult, arbeten som beräknas bli färdiga i slutet av innevarande resp. nästa budgetår. Föredraganden erinrar också om de betydande belopp som AMS bidrar med till omfattande linjeomläggningsarbeten på sträckan Älvsbyn—Boden.

Av propositionen framgår vidare att regeringen med anledning av riksdagens beslut (TU 1976/77: 18, rskr 1976/77: 208) uppdragit åt SJ att efter samråd med berörda länsstyrelser och kommuner bl. a. undersöka de åtgärder som kan vidtas för att förbättra järnvägskommunikationerna mellan Karlskrona och Kristianstad.

Inom medelsramen för fasta anläggningar har utrymme beräknats för en rad personalbesparande investeringar såsom fortsatt utbyggnad av fjärrblockering, modernisering av ställverk och utbyggnad av rangerbromsanläggningar.

I det förordade investeringsprogrammet ingår också investeringar i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade bannätet samt vissa medel för försvarsberedskap och för utbyggnad av SJ:s utbildningskapacitet.

Med anledning av regeringens förslag beträffande *medelsförbrukningen* yrkas i motionen 1977/78: 1590 — under hänvisning till motiveringen härför i motionen 1977/78: 1640 om näringspolitiken — en höjning av medelsanvisningen under förevarande anslag med 175 milj. kr. Medlen bör enligt sistnämnda motion användas för att effektivisera och modernisera verksamheten. En förstärkning av kapaciteten bör också kunna uppnås — främst för persontrafiken. Bl. a. anses arbetena med ett dubbelspår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg böra sättas i gång. Även projekteringen av dubbelspåret fortsättning till Järna är enligt motionärerna angelägen liksom förbättringar av spårkapaciteten i Göteborgs- och Malmöområdena. En upprustning av malmбанan anses vidare vara ett angeläget önskemål som det nu finns starka skäl att tillgodose av bl. a. sysselsättningsskäl. Inom den angivna medelsramen anses också — i syfte att stimulera produktionen inom verkstadsindustrin — böra rymmas rullande materiel och arbetsmaskiner.

Även i motionen 1977/78: 1236 yrkas en höjning av anslaget — med 27,5 milj. kr., som av SJ med omedelbar avskrivning begärts för projektering av ett tredje och fjärde spår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg. Motionärerna har därvid bl. a. hänvisat till att pendeltågstrafiken är den del av det lokala och regionala trafiknätet i Stockholmsregionen som är hårdast belastat och mest underdimensionerat för sin uppgift. Inrättandet av en station vid Flemingsberg anges också vara en viktig del i en förbättrad kollektivtrafik. Resultatet av förseningar av utbyggnaden mellan Älvsjö och Flemingsberg blir enligt motionärerna att hela pendeltågsproblematiken i Stockholmsområdet får fortsätta att vänta på sin lösning.

Beträffande sistnämnda frågor framgår av propositionen (s. 214) att på bandelarna Älvsjö—Järna och Stockholm—Märsta ökat antal fjärrtåg, högre hastigheter, styv tidtabell för intercitytrafiken etc. medför att det i framtiden inte går att köra insatståg i lokaltrafiken i nuvarande omfattning. Lokaltrafikens stomtåg kan enligt SJ inte heller köras med nuvarande regelbundna tider och tidsintervaller. Om nuvarande spårkapacitet inte utökas måste en del av lokaltågen göra längre uppehåll vid stationerna för att släppa förbi fjärrtågen.

Mot denna bakgrund har ett nytt dubbelspår skisserats mellan Älvsjö och Järna. För sträckan Älvsjö—Flemingsberg pågår på regeringens uppdrag projektering av ett tredje och fjärde spår intill det redan befintliga dubbelspåret. En redovisning av sistnämnda projekt beräknas kunna ske sommaren 1978. Därefter återstår en omfattande detaljprojektering, som dock kan utföras parallellt med byggandet. För utbyggnaden, inkl. stationsanläggning, beräknas en tid av tre till fyra år. Ungefär motsvarande tid behövs för projektering och utbyggnad av ett nytt dubbelspår mellan Flemingsberg och Järna i ny sträckning över Grödinge. Detta arbete skulle dock delvis kunna bedrivas samtidigt med delen Älvsjö—Flemingsberg, varför hela det nya dubbelspåret Älvsjö—Järna skulle kunna vara färdigt för trafik omkring sex år efter beslut.

Den totala kostnaden för sträckan Älvsjö—Järna beräknas till storleksordningen 900 milj. kr. i 1978/79 års prisnivå. SJ:s andel av den totala kostnaden kan för närvarande ej preciseras. Av totalkostnaden beräknas enligt SJ endast en marginell del, som för närvarande ligger inom osäkerhetsmarginalen för beräkningarna, komma att medföra fördelar för fjärrtrafiken sett ur företagsekonomisk synvinkel.

I avvaktan på ställningstaganden till SJ:s planer för sträckan Älvsjö—Järna har planering av nytt dubbelspår mellan Stockholm C och Märsta ännu ej påbörjats. Av propositionen framgår vidare, som förut nämnts, att föredraganden — i avvaktan på en redovisning av SJ:s uppdrag att projektera ett nytt dubbelspår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg — inte funnit sig beredd att tillstyrka någon medelsförbrukning för projektet.

I samband med sin behandling av motionerna har utskottet bl. a. hört representanter för de parter som gemensamt har att svara för pendeltågstrafikens utformning och omfattning m. m. i Stockholmsområdet. Utskottet har vid sin prövning av yrkandena och med beaktande av de i det föregående relaterade omständigheterna samt i avvakten på resultatet av pågående förhandlingar m. m. inte funnit sig berett att biträda motionärernas yrkanden i denna del. Utskottet vill dock kraftigt understryka det angelägna i att berörda frågor snarast får en tillfredsställande lösning.

Ej heller anser utskottet beslut — i nuvarande förhandlingsläge m. m. — böra fattas om upprustning av malmbanan. Vad slutligen angår motionärernas yrkande beträffande investeringar i rullande materiel vill utskottet erinra om dels att stora beställningar härav nyligen gjorts, dels att redan regeringens förslag för nästa budgetår omfattar ytterligare sådana beställningar. Enligt vad utskottet erfarit kommer SJ dessutom att under innevarande budgetår i sysselsättningsstödande syfte bl. a. få tidigarelägga industribeställningar för sammanlagt 39,5 milj. kr. Beställningarna avser bl. a. ombyggnad av rullande materiel, anskaffning av bussar, containrar och personalvagnar m. m.

Under hänvisning till det anförda har utskottet funnit sig kunna godta att den ordinarie medelsförbrukningen för nästa budgetår fastställs till det av regeringen föreslagna beloppet om 735,2 milj. kr. Härav följer att utskottet avstyrker motionerna i fråga.

Utskottet avstyrker jämväl yrkandet i motionen 1977/78: 1228 om en höjning av anslaget med 22 milj. kr. avseende arbeten för *inlandsbanan*. I sistnämnda fall förutsätts i propositionen en medelsförbrukning av 11 milj. kr. mot av SJ föreslagna 33 milj. kr.

Den i propositionen föreslagna fördelningen av medelsförbrukningen på olika investeringsändamål har ej gett utskottet anledning till erinran liksom ej heller anslagsberäkningen i övrigt.

Utskottet tillstyrker vidare att SJ i enlighet med föredragandens förslag bemyndigas att inom en ram om 10 milj. kr. träffa avtal om hyresköp av rullande materiel med det av de europeiska järnvägsförvaltningarna samägda bolaget *EUROFIMA*.

I motionen 1977/78: 298 yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om SJ:s verksamhet i *Bollnäs*, innebärande främst att ett bättre utnyttjande av verkstadens personal och materielresurser, m. m. skall komma till stånd. Vidare har i motionen 1977/78: 1217 hemställts att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att trygga verksamheten vid SJ-verkstaden i *Bollnäs*.

Med anledning härav vill utskottet erinra om den av 1972 års höst-riksdag (prop. 1972: 133, TU 1972: 22, rskr 1972: 332) beslutade änd-

ringen av SJ:s regionala organisation. Som en väsentlig del häri ingick att de tidigare till driftdistrikten knutna driftverkstäderna — med deras på serviceunderhåll inriktade verksamhet — skulle sammanföras med de under chefen för maskinavdelningen sorterande industriellt arbetande huvudverkstäderna med tillhörande lokala enheter. Omorganisationen beräknades på några års sikt möjliggöra betydande rationaliserings- och effektivitetsvinster, bl. a. i form av minskning av personalbehovet avseende såväl administrativ personal som verkstadspersonal.

Den successiva moderniseringen av SJ:s lok- och vagnpark har också medfört att behovet av underhåll minskat samtidigt som verksamheten rationaliserats. Viss överkapacitet har till följd härav uppkommit i verkstäderna, vilket i sin tur lett till viss omfördelning av arbetena mellan de olika verkstäderna samt — genom naturlig avgång — successiv minskning av arbetsstyrkan. Vid den anpassning av verkstadsrörelsens omfattning till SJ:s verksamhet i stort som visat sig nödvändig kan av skilda skäl hänsyn inte enbart tas till en verkstad utan bedömningarna måste avse samtliga verkstäder. Utskottet förutsätter dock att härvid även arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter i vederbörlig mån beaktas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har ej utskottet funnit sig berett tillstyrka att med anledning av motionerna en särskild framställning i ämnet till regeringen nu görs från riksdagens sida.

I motionen 1977/78: 379 begärs att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att projektera en genomgripande ombyggnad och upprustning av järnvägsstationen *Södertälje Södra*. Motionären har därvid bl. a. erinrat om den stora omfattningen av såväl pendeltågs- trafik som fjärrtrafiken därstädes.

Av ett av kommunikationsministern nyligen avgivet svar i riksdagen på framställd fråga i ämnet framgår att samarbetet mellan SJ och Stockholms läns landsting i fråga om trafikering och utbyggnad av pendeltågstrafiken i Storstockholmsområdet regleras i det s. k. pendeltågsavtalet från år 1966. Det ankommer således i första hand på de bägge avtalsparterna att komma överens om hur pendeltågsstationerna i området skall byggas ut och utformas.

Vad gäller stationen *Södertälje Södra* skedde enligt kommunikationsministern en viss förbättring när pendeltågstrafiken startade. Någon ytterligare utbyggnad och upprustning av stationen för lokaltrafikens vidkommande har därefter inte aktualiserats av parterna. Detta torde, alltjämt enligt kommunikationsministern, främst ha sin förklaring i att det finns en lång rad andra och mer angelägna objekt som bör utföras först. Detsamma gäller anordningarna vid denna station för SJ:s fjärrpersontrafik.

Frågan om behovet av upprustning och utbyggnad av den aktuella

stationen måste även enligt utskottets uppfattning i första hand provas av SJ i samband med den fortlöpande inventeringsplanering som sker inom verket. Då utskottet förutsätter att så sker och att vid prioriteringen olika investeringsobjekt emellan även synpunkter av det slag motionären anfört vederbörligen beaktas finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej påkallad. Densamma avstyrks därför.

I motionen 1977/78: 1203 begärs att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande en upprustning av *järnvägsstationerna* i enlighet med vad som anförts i motionen. I densamma påtalas att järnvägsstationernas underhåll allvarligt eftersatts. Stationerna anses sålunda behöva rustas upp. Ljusare färger, trivsammare möblering och konstverk i väntsalarna efterlyses. Skötrum för resande med småbarn anses böra finnas på större stationer. Åtgärder som underlättar för handikappade anses också behövas. Även arbetslokalerna för SJ:s anställda behöver enligt motionen rustas upp.

Såsom motionärerna erinrat om framhöll utskottet (TU 1974: 8) med anledning av en motion i samma syfte till 1974 års riksdag att utskottet i och för sig fann det önskvärt att järnvägsstationerna upprustas och får en tidsenligare gestaltning. Utskottet förutsatte dock att SJ i sin fortlöpande investeringsplanering och sina årliga anslagsframställningar beaktar behovet därav. Då utskottet alltjämt är av samma uppfattning avstyrks under hänvisning till det anförda även den nu aktuella motionen.

I motionen 1977/78: 457 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om *kommunikationsradio* på SJ:s lok.

Av budgetpropositionen framgår att radiotekniken alltmer anlitas vid transportledning och rangeringsarbeten. Tågorderradio för kommunikation mellan lok och trafikledning finns nu på sträckan Riksgräns—Lulå samt inom Stockholmsområdet. Utbyggnad planeras. Personal som arbetar utmed spåret kan kommunicera med tågledningen med hjälp av drifradio. Likaså används kommunikationsradio vid växlingsarbete. Såsom förut nämnts medger också den beräknade investeringsramen för nästa budgetår bl. a. fortsatt utbyggnad av tele- och eldriftanläggningar. Utskottet finner det dock av såväl säkerhetsskäl som med hänsyn till arbetsmiljön angeläget att utbyggnaden av kommunikationsradion i möjligaste mån påskyndas och förutsätter också att så sker. Någon särskild framställning i ämnet till regeringen från riksdagens sida anser utskottet under hänvisning till det anförda ej erforderlig.

I motionen 1977/78: 299 yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer dels att SJ föreläggs en tidsplan enligt vilken SJ skall införa slutna *toalettsystem* i sin vagnpark, dels att förbud införs mot att använda öppna tågtoaletter inom i första hand storstädernas förortsområden.

SJ har enligt uppgift i budgetpropositionen sedan år 1969 provat olika slutna toalettsystem i personvagnar för att öka bekvämligheten för de resande och få en mer miljövänlig konstruktion. Vakuumtoaletten har visat sig mest lämplig. Sådana toaletter har nu installerats i ca 50 vagnar och ytterligare installationer pågår. Nyanskaffad persontrafikmateriel kommer att utrustas med slutet toalettsystem. Enligt vad utskottet erfarit sker f. n. en kontinuerlig ombyggnad i samband med större moderniseringsarbeten av vagnparken. Med hänsyn inte minst till de stora kostnaderna härför och prioriteringen av de begränsade investeringsresurserna har en ombyggnad av vagnparken i dess helhet i detta hänseende ej befunnits möjlig.

Av samma skäl anser sig inte heller utskottet kunna tillstyrka motionärens yrkande härom. Såväl praktiska som andra skäl talar också mot ett förbud av det slag motionären tänkt sig. Utskottet avstyrker därför motionen även i denna del.

I motionen 1977/78: 1608 begärs att riksdagen i anslutning till sin behandling av anslagen till *rullande materiel* uttalar att innan leverans av motorvagnen Y 1 och personvagnen R 8 sker sådana åtgärder bör vidtas beträffande dispositionen av vagnarna att en bättre utrymmesstandard åstadkommes, bl. a. så att plats bereds för rullstol.

Som förut nämnts har möjligheter beretts SJ att redan under budgetåret 1976/77 beställa de 150 personvagnar och 100 nya motorvagnar som motionärerna avser. Vagnarna kommer att levereras under åren 1979—1984. Såsom framgår av ett av kommunikationsministern i riksdagen nyligen avgivet svar på fråga i ämnet innebär utformningen av dessa personvagnar i olika avseenden förbättringar för resenärerna i allmänhet och inte minst för flertalet handikappade. Bl. a. har istället givits en utformning som gör det lättare för rörelsehindrade att stiga på och av vagnarna. Istället i de nya motorvagnarna har i stort sett samma huvuddimensioner och är likadant utfört som i personvagnarna och har således samma fördelar.

De nya vagnarna är däremot inte så utformade att rullstolsbundna resenärer själva kan ta sig ombord och resa på egen hand sittande i rullstol. Regeringen har dock, vilket även framgår av budgetpropositionen, gett SJ i uppdrag att i samarbete med handikappinstitutet ta fram underlag för en typ av järnvägsvagn som gör det möjligt för rullstolsbundna resenärer att resa med rullstol med beaktande av de krav på säkerhet och bekvämlighet som bör ställas. Arbetet skall bedrivas skyndsamt och resultatet av uppdraget redovisas till chefen för kommunikationsdepartementet.

Utskottet finner under hänvisning till det anförda motionen inte böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida och avstyrker följaktligen densamma.

I motionen 1977/78: 1572 begärs att riksdagen ger regeringen till

känna vad som i motionen anförts angående fria *parkeringsplatser* vid statens järnvägars stationer. Sådana platser bör enligt motionären ställas till förfogande för att bredda SJ:s resandeunderlag och för att tidigare service inte skall försämrats.

Enligt vad utskottet erfarit infördes fr. o. m. den 1 november 1977 — för att få erfarenhet av hur kunderna reagerar och hur rutinerna fungerar — avgifter för långtidsparkering för tågresenärer på orterna Lund, Malmö och Uppsala. Då erfarenheterna av verksamheten av SJ bedömts som goda har en utökning av densamma numera beslutats att omfatta bl. a. Linköping och Norrköping.

Då för parkeringen utnyttjas SJ tillhörig mark och företaget även haft vissa kostnader för platsernas iordningställande m. m. kan utskottet för sin del i princip inte finna anledning till invändningar mot den avgiftsbeläggning varom här är fråga. Även om motionen sålunda inte synes böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida förutsätter dock utskottet att vid den fortsatta prövningen av avgiftsfrågan även synpunkter av de slag motionären anført vederbörligen beaktas.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att statens järnvägar inom ramen 10 000 000 kr. får träffa hyresköpsavtal med EUROFIMA,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1977/78: 1228, såvitt nu är i fråga, 1977/78: 1236 och 1977/78: 1590, yrkandet 1, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 773 800 000 kr.,
3. att motionerna 1977/78: 298 och 1977/78: 1217 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
4. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 379,
5. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1203,
6. att motionen 1977/78: 457 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
7. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 299,
8. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1608,
9. att motionen 1977/78: 1572 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Luftfartsverket

5. **Luftfartsverkets anslagsbehov.** Regeringen har (s. 231—246) föreslagit riksdagen att till Flygplatser m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 88 800 000 kr.

Motionerna

I motionen 1977/78: 219 av Gusti Gustafsson m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om rekrytering och utbildning av piloter till trafikflyget.

I motionen 1977/78: 339 av John Johnsson och Eric Jönsson (båda s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att ytterligare åtgärder vidtas för att förbättra konkurrensvillkoren för Sturups flygplats i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motionen 1977/78: 574 av Frida Berglund m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar anhålla om att regeringen ger luftfartsverket i uppdrag att omgående starta projektering och byggande av ett nytt stationsområde med därtill hörande stationsbyggnad i Kallax samt att detta sker inom ramen för anslaget till "övriga flygplatser".

I motionen 1977/78: 581 av Hans Petersson i Röstånga och Eric Hägelmark (båda fp) hemställs att riksdagen uttalar att den civila flygförarutbildningen i framtiden samordnas med flygvapnets och förläggs till Krigsflygskolan i Ljungbyhed.

I motionen 1977/78: 1588 av Karl Erik Olsson och Ulla Ekelund (båda c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att direktiven för en utredning om den civila flygförarutbildningen tar hänsyn till vad som i motionen anförts.

I motionen 1977/78: 1591 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs att riksdagen under B I 4 Statens affärsverksfonder: Luftfartsverket för budgetåret 1978/79 beräknar i förhållande till regeringens förslag med 1 milj. kr. förhöjda inkomster av 25 000 000 kr.

I motionen 1977/78: 1714 av Stig Josefson och Alfred Håkansson (båda c) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandet 3), att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att i samband med införande av en charterskatt för flyg bör beaktas vilka konsekvenser detta kan få för konkurrensförhållandena mellan bl. a. Sturups flygplats och Kastrup i Köpenhamn.

Utskottet

I motionen 1977/78: 1591 hemställs att riksdagen under punkten B 14. Statens affärsverks fonder och Luftfartsverket för budgetåret 1978/79 beräknar i förhållande till regeringens förslag med 1 milj. kr. förhöjda inkomster. Som motiv härför har motionärerna anført att det av luftfartsverket meddelade uppdraget att utarbeta en detaljerad *dispositions- och utbyggnadsplan* för Bromma som inrikesflygplats inte bör verkställas.

Enligt regeringens förslag i propositionen 1977/78: 29 skulle emellertid luftfartsverket få i uppdrag att snarast utarbeta en detaljerad *dispositions- och utbyggnadsplan* för flygplatsen i syfte att möjliggöra att önskemål från LIN om en snabb återflyttning till denna skall kunna tillgodoses. Riksdagen ansåg det vara angeläget och välmotiverat att ett sådant uppdrag gavs och biträdde förslaget (TU 1977/78: 9, rskr 1977/

78: 101). Regeringen har också sedermera uppdragit åt luftfartsverket att snarast utarbeta ifrågavarande dispositions- och utbyggnadsplan. Under hänvisning härtill avstyrks motionen i fråga.

I motionen 1977/78: 219 yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning om rekrytering och utbildning av *piloter* till trafikflyget. Ett yrkande med samma syfte finns i motionen 1977/78: 1588. Vidare hemställs i motionen 1977/78: 581 att den civila flygförarutbildningen i framtiden samordnas med flygvapnets och förläggs till krigsflygskolan i Ljungbyhed.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att enligt årets budgetproposition bilaga 7, försvarsdepartementet, förtidsavgången av flygförare från flygvapnet blivit ett alltmer akut problem. Flygbolagen, SAS och Linjeflyg, har vidare presenterat så stora rekryteringsbehov att krigsdivisionernas beredskap, krigsduglighet och tjänstbarhet enligt chefen för flygvapnet blir helt oacceptabla om rekryteringen även i fortsättningen huvudsakligen sker från flygvapnet. Den nyligen inrättade reservofficersutbildningen av flygförare, som också är anpassad till civila ändamål, kan minska förtidsavgången bland aktiva flygförare. Chefen för flygvapnet anser att de civila flygbolagens pilotbehov är en fråga som kräver snabb behandling inom den civila sektorn av samhället. De redovisade konsekvenserna av förtidsavgången är även enligt försvarsministern oroande.

Enligt ett av kommunikationsministern nyligen avgivet interpellations-svar övervägs frågan om rekrytering av flygförare f. n. inom flygbolagen. För SAS del anses rekryteringsfrågan naturligen vara en skandinavisk fråga. Av svaret framgår vidare att den nyligen påbörjade reservofficersutbildningen av flygförare endast till mycket liten del kan tillgodose flygbolagens pilotbehov. Mot denna bakgrund övervägs inom försvars- och kommunikationsdepartementet hur både flygvapnets och flygbolagens behov av flygförare skall kunna tillgodoses.

Slutligen må erinras om att SAS helt nyligen till regeringen inkommit med en begäran om utredning beträffande den framtida civila grundutbildningen av piloter. Enligt vad utskottet erfarit kommer också departementschefen att inom kort föranstalta om en utredning i ämnet.

Även utskottet vill framhålla betydelsen av att den sålunda aktualiserade frågan får en snar lösning. I avvaktan på resultatet av nämnda utredningsarbete synes emellertid någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av ifrågavarande motioner ej erforderlig.

I motionen 1977/78: 339 hemställs om ytterligare åtgärder för att förbättra konkurrensvillkoren för *Sturups* flygplats i enlighet med vad som anförts i motionen. Motionärerna pekar på att konkurrensförhållandena för *Sturups* del snabbt kan ändras genom den charterskatt med 100 kr. per charterresande — varom förslag numera framlagts i propositio-

nen 1977/78: 98 med förslag till skatt på vissa resor, m. m. Mot bakgrund härav anser motionärerna att det bör uppdras åt luftfartsverket att vidta sådana åtgärder att den gynnsamma utvecklingen på Sturup ytterligare främjas och att kostnadsrelationen gentemot Kastrup ej försämrats. Ett yrkande med samma syfte finns i motionen 1977/78: 1714.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att luftfartsverket under år 1975 undersökt chartermarknaden i Sydsverige med särskild inriktning på allmänhetens attityder beträffande avreseplats för semesterresor. Som en följd av undersökningens resultat har luftfartsverket utformat ett program för åtgärder för att bl. a. stimulera chartertrafiken på Sturup. Verket avser att bibehålla dessa stimulansåtgärder under en femårsperiod. Skulle under perioden väsentliga förändringar inträda i kostnadsrelationen mellan Sturup och Kastrup avser verket att vidta ytterligare åtgärder.

Chefen för kommunikationsdepartementet har i ett svar på en fråga i riksdagen nyligen uppgivit att de stimulansåtgärder som vidtagits under de senaste åren i syfte att öka trafiken på Sturup hittills medfört betydande trafikökningar.

Utskottet vill starkt betona vikten av att konkurrensförhållandena för Sturups flygplats ej försämrats och att frågan härom följs med största uppmärksamhet. Det synes därvid angeläget att med anledning av charterskattens införande sådana åtgärder vidtas att en snedvridning av konkurrensläget för Sturup ej blir följden.

Under hänvisning härtill finner utskottet förevarande yrkanden i vart fall f. n. ej böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Med anledning av yrkandet i motionen 1977/78: 574 beträffande omgående start av projektering och byggande av ett nytt stationsområde med därtill hörande stationsbyggnad i *Kallax* får utskottet framhålla följande. Enligt luftfartsverkets anslagsframställning påbörjas under innevarande budgetår programarbetet för en ny gemensam räddningsstation för civil och militär flygtrafik samt om- och tillbyggnad av stationsbyggnaden. Flygstationsområdet anses på sikt böra flyttas med hänsyn till flygflottiljens behov samt på grund av att nuvarande område saknar expansionsmöjligheter för den civila luftfarten. Med anledning härav uppges att en dispositionsplan kommer att upprättas under innevarande budgetår. Det torde få ankomma på luftfartsverket att med hänsyn till trafikbehov, flygsäkerhetskrav på platsen m. m. bedöma i vilken takt utbyggnaden i fråga bör ske.

I anslutning till det anförda må dock nämnas att Norrbottendelegationen till regeringen hemställt om en permanent utbyggnad av flygplatsen. Om ett tidigareläggande av en ny stationsbyggnad på *Kallax* flygplats av arbetsmarknadspolitiska skäl anses lämpligt har givetvis inte trafikutskottet något att erinra häremot. Under hänvisning till det

anförda finner utskottet att motionen ej böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 88 800 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1591,
3. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 219, 1977/78: 581 och 1977/78: 1588,
4. att motionerna 1977/78: 339 och 1977/78: 1714, yrkandet 3, inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
5. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 574.

STATENS UTLÄNINGSFONDER

6. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 247—248) och hemställer

att riksdagen till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

7. Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1977/78. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 249) och hemställer

att riksdagen till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1977/78* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.

DIVERSE KAPITALFONDER

Statens vägverks förrådsfond

8. Vägmaskiner m. m. Regeringen har (s. 250—258) föreslagit riksdagen att

1. medge att statens vägverk lämnas de beställningsbemyndiganden gällande leveranser av vägmaskiner m. m. som i propositionen förordats,
2. till Vägmaskiner m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 108 400 000 kr.

Motionen

I motionen 1977/78: 1224 av Sven Mellqvist m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar

1. att tillgångsgrupperna maskincentralförråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materielförråd) den 1 juli 1978 avförs från förrådsfonden, varvid anskaffning av hithörande tillgångar fortsättningsvis får

ske med utgångspunkt i tillgängliga medel för väghållning, utan fastställande av särskild utbetalningsram,

2. att förrådsfonden därvid bör omvandlas till en fastighetsfond, där endast driftanläggningar ingår,

3. att de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till resp. ändamål i enlighet med vad i motionen anförs.

Utskottet

Såsom utskottet under punkten 1 i det föregående erinrat har riksdagen numera (prop. 1977/78: 101, TU 1977/78: 13, rskr 1977/78: 118), på tilläggsbudget II till riksstaten för innevarande budgetår anvisat 12,1 milj. kr. till Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.

Föredraganden har för nästa budgetår tillstyrkt en medelsanvisning av 110 milj. kr. mot av verket föreslagna 159 milj. kr. Därvid erinras om att den i budgetpropositionen förordade medelsanvisningen tillsammans med vissa tidigareläggningar av investeringar innebär en investeringsnivå som överstiger vad verket hemställt om. Denna investeringsnivå innebär enligt propositionen tillsammans med de möjligheter som numera finns att långtidsförhyra fordon och maskiner att verket i princip kan genomföra sina investeringsplaner på samma sätt som verket skulle ha gjort om förrådsfonden hade avvecklats och verket inte varit bundet av restriktioner i fråga om medelstillelningen. Mot denna bakgrund har enligt föredragandens mening frågan om en avveckling av förrådsfonden inte längre samma aktualitet.

I motionen 1977/78: 1224 hemställs att riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionens förslag angående vägverkets förrådsfond måtte besluta att tillgångsgrupperna maskincentralförråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materielförråd) 1 juli 1978 avförs från förrådsfonden, varvid anskaffning av hithörande tillgångar fortsättningsvis får ske med utgångspunkt från tillgängliga medel för väghållning, utan fastställande av särskild utbetalningsram, att förrådsfonden därvid bör omvandlas till en fastighetsfond där endast driftanläggningar ingår samt att de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till respektive ändamål i enlighet med det ovan anförda.

I slutet på år 1977 beslöt emellertid regeringen att tidigarelägga industribeställningar för 44 milj. kr. och anläggningsarbeten för 21,4 milj. kr. Vägverket har således totalt tillförts över 65 milj. kr. Enligt vad utskottet erfarit innebär beslutet bl. a. att beställning av två färjor samt om- eller nybyggnad av nio vägstationer kunnat tidigareläggas. Med hänsyn härtill torde förslaget i budgetpropositionen täcka de behov som verket framfört i sina äskanden.

Som vidare framgår av budgetpropositionen har riksdagen numera tagit ställning till propositionen 1976/77: 130 med förslag till riktlinjer för

modernisering av det statliga budgetsystemet. Enligt riksdagens beslut (FiU 1977/78: 1) med anledning härav avses kapitalbudgeten komma att upphöra, och redovisningen av tillgångar på kapitalfonder kan ersättas med ett system med balansräkningar för berörda myndigheter. Frågan om avveckling av förrådsfonden kommer därmed att lösas i samband med att förslagen i nyssnämnda proposition genomförs.

Regeringen har slutligen den 16 februari i år beslutat om ytterligare åtgärder för att stimulera sysselsättningen. Vägverket tillförs därvid medel för att tidigarelägga industribeställningar för 19,7 milj. kr., varibl. a. ingår en färja till leden Öresund—Gräsö.

Under hänvisning till det anförda har utskottet funnit sig kunna godta föredragandens förslag och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att statens vägverk lämnas de beställningsbemyndiganden gällande leveranser av vägmaskiner m. m. som i propositionen förordats,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78: 1224 till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 108 400 000 kr.

Sjöfartsverkets fond

9. **Sjöfartsmateriel m. m.** Regeringen har (s. 259—265) föreslagit riksdagen att

1. medge att sjöfartsverket lämnas det beställningsbemyndigande gällande leveranser av sjöfartsmateriel som i propositionen förordats,
2. till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 34 200 000 kr.

Utskottet

För investeringarna i sjöfartsverkets fond föreslår föredraganden för budgetåret 1978/79 en ram om 37 milj. kr. mot av verket förordade 79,9 milj. kr.

Det av föredraganden förordade anslagsbeloppet inkluderar investeringar uppgående till 200 000 kr. i Södertälje kanal medan verkets förslag upptar 230 000 kr. för detta ändamål utöver den ovan av verket föreslagna ramen. I budgetpropositionen erinras i sammanhanget om att Fonden för Södertälje kanal fr. o. m. den 1 juli 1978 kommer att uppgå i Sjöfartsverkets fond (prop. 1977/78: 13, TU 1977/78: 8, rskr 1977/78: 102).

Av den angivna medelsförbrukningen i övrigt avser 19,3 milj. kr. objektgruppen Sjösäkerhet och 14,8 milj. kr. utrustning för Sjökartläggning. Av sistnämnda belopp avser 13 milj. kr. kostnader under budgetåret för det nya sjömättningsfartyget, för vilket den totala kostnaden

enligt budgetpropositionen beräknats till ca 35 milj. kr. i 1977 års prisläge. Under objektgruppen Isbrytarfartyg tas upp ett belopp av 2,4 milj. kr. I övrigt ingår medel för Farleder med 200 000 kr. och för utrustning för Sjöfartsinspektionen med 100 000 kr.

Utskottet tillstyrker den förordade ramen om 37 milj. kr. samt anslagsberäkningen.

Vidare tillstyrker utskottet att sjöfartsverket erhåller det beställningsbemyndigande avseende leveranser av sjöfartsmateriel som departementschefen i budgetpropositionen förordat.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att sjöfartsverket lämnas det beställningsbemyndigande gällande leveranser av sjöfartsmateriel som i propositionen förordats,
2. att riksdagen till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 34 200 000 kr.

Stockholm den 28 februari 1978

På trafikutskottets vägnar

ESSEN LINDAHL

Närvarande: Arne Persson (c), Essen Lindahl (s), Nils Hjorth (s), Rolf Sellgren (fp), Kurt Hugosson (s), Rune Torwald (c), Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Per Stjernström (c), Olle Östrand (s), Gunnar Johansson (m), Margit Sandéhn (s), Bertil Jonasson (c), Rolf Dahlberg (m) och Sten-Ove Sundström (s).

Reservationer

1. vid *punkten 3* (Televerkets anslagsbehov) beträffande *medelförbrukningen* av Essen Lindahl, Nils Hjorth, Kurt Hugosson, Birger Rosqvist, Olle Östrand, Margit Sandéhn och Sten-Ove Sundström (samtliga s) som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet vill" och på s. 9 slutar med "i övrigt" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning härvidlag. Såsom i motionen anförts är det i en period då de privata investeringarna viker av stor betydelse att utnyttja resursutrymmet för att tidigarelägga statliga investeringar. Det innebär dels att investeringsutrymme längre fram kan frigöras, dels att ett välkommet tillskott till efterfrågan av investeringsvaror erhålles. I sammanhanget må erinras om att enligt den preliminära nationalbudgeten de statliga affärsverkens investeringar skulle komma att minska med 4 % under år 1978. Detta måste som utskottet ser det vara i hög grad otillfredsställande. Mot denna bakgrund bör

därför ytterligare åtgärder sätts in för att tidigarelägga produktiva investeringar i de statliga affärsverken. Utskottet tillstyrker därför den av motionärerna begärda höjningen av medelsanvisningen.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1977/78: 1590, yrkandet 2, till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 1 072 900 000 kr.,

2. vid *punkten 4* (Statens järnvägars anslagsbehov) beträffande *medelsförbrukningen* av Essen Lindahl, Nils Hjorth, Kurt Hugosson, Birger Rosqvist, Olle Östrand, Margit Sandéhn och Sten-Ove Sundström (samtliga s) som anser att

dels det avsnitt av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "I samband" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

I samband med sin behandling av motionerna har utskottet bl. a. hört representanter för de parter som gemensamt har att svara för pendeltågstrafikens utformning och omfattning m. m. i Stockholmsområdet. Därvid lämnades bl. a. från representanter för SJ vissa uppgifter om den beräknade sysselsättningseffekten av arbetena med ett dubbelspår på sträckan Älvsjö—Flemingsberg. Under en femårsperiod skulle nämligen denna utbyggnad ge arbete åt ca 600 personer per år. Det konstaterades också att en mycket stor del av dessa arbeten är lämpliga att utföra som beredskapsarbeten, lågt räknat ca 300 per år.

För att på kort sikt öka arbetskraftsefterfrågan samtidigt som vi långsiktigt förstärker vår produktionskapacitet och därmed våra sysselsättningsmöjligheter föreslår socialdemokraterna i sin motion 1977/78: 654 om den ekonomiska politiken m. m. att investeringarna skall ökas på bred front. Den investeringssatsning som föreslås och som omfattar industriinvesteringar, bostadsbyggande, investeringar i statliga företag och påslag på de statliga investeringarna bör leda till en ökning i efterfrågan på arbetskraft — främst inom byggnads- och anläggningsområdet, men även inom industrin i övrigt.

Förslaget om ökade offentliga investeringar har koncentrerats främst till kommunikationssektorn, där de snabbt kan påverka landets samlade produktionsmöjligheter. Mot denna bakgrund och särskilt med hänsyn till den betydande sysselsättningsökning som arbetena med dubbelspåret på sträckan Älvsjö—Flemingsberg kommer att leda till har utskottet funnit det angeläget att de snarast sätts i gång. Utskottet tillstyrker därför i denna del förslaget i motionen 1977/78: 1640.

Också den i motionen 1977/78: 1640 föreslagna upprustningen av malmbanan är enligt utskottets uppfattning ett angeläget önskemål, som det nu finns starka skäl att tillgodose av sysselsättningsskäl samt därför

att arbetena lättare kan utföras när trafiken är låg. Även de i motionen i övrigt förordade investeringarna måste enligt utskottets uppfattning bedömas som i hög grad angelägna och bör därför — med hänsyn inte minst till arbetsmarknadsläget — nu komma till stånd.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionen 1977/78: 1236, med bifall till motionen 1977/78: 1590, yrkandet 1, och med avslag på motionen 1977/78: 1228, nämnda motion såvitt nu är i fråga, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 948 800 000 kr.,

3. vid punkten 5 (Luftfartsverkets anslagsbehov) beträffande frågan om *dispositions- och utbyggnadsplan* för Bromma flygplats av Essen Lindahl, Nils Hjorth, Kurt Hugosson, Birger Rosqvist, Olle Östrand, Margit Sandéhn och Sten-Ove Sundström (samtliga s) som anser att

dels det avsnitt av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Enligt regeringens" och på s. 21 slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Som riksdagen (TU 1977/78: 9, rskr 1977/78: 101) tidigare framhållit förutsätter en återflyttning av inrikeslinjetrafiken från Arlanda till Bromma att överenskommelse härom förhandlingsvägen kan uppnås mellan parterna, dvs. i första hand luftfartsverket och berörda kommunala myndigheter. Sådana överläggningar skulle i så fall också innefatta en noggrann och förutsättningslös prövning av samtliga på frågans bedömning i övrigt inverkan omständigheter. Det bör emellertid erinras om att Stockholms läns landsting anfört att man inte anser att flygbullret kan nedbringas till acceptabel nivå och att Bromma såsom ett centralt område på sikt bör användas för andra ändamål än flyg.

Det torde emellertid komma att dröja avsevärd tid innan det är realistiskt att få ett fast underlag för en bedömning av de nämnda och andra avgörande frågor. Läger man därtill den uppfattning som redovisas från de kommunala myndigheterna i Stockholmsområdet synes det helt uppenbart att det inte är realistiskt att vänta att överläggningarna skall kunna resultera i en snabb enighet om återflyttning av inrikes- trafiken till Bromma.

Enligt utskottets uppfattning bör de aviserade överläggningarna med de kommunala instanserna i Stockholmsområdet avse de konsekvenser för Bromma flygplats som uppstår i samband med att linjeflygstrafiken definitivt utlokaliseras till Arlanda. Återstående flyg på Bromma, allmänflyget, är en primärkommunal angelägenhet.

Mot denna bakgrund bör riksdagen uttala att något uppdrag åt luftfartsverket att snarast utarbeta en detaljerad dispositions- och utbygg-

nadsplan för Bromma som inrikesflygplats inte är behövligt. Därmed kan luftfartsverkets projekteringskostnader minska med ca 1 milj. kr., vilket bör leda till en ökning av luftfartsverkets överskott med motsvarande belopp.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motionen 1977/78: 1591 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande dispositions- och utbyggnadsplan för Bromma flygplats,

4. vid *punkten* 8 (Vägmaskiner m. m.) av Essen Lindahl, Nils Hjorth, Kurt Hugosson, Birger Rosqvist, Olle Östrand, Margit Sandéhn och Sten-Ove Sundström (samtliga s) som anser att utskottet bort tillstyrka motionen 1977/78: 1224 samt att därför

dels det avsnitt av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "I slutet" och på s. 25 slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Det förhållande som råder, med å ena sidan en verksamhet finansierad över driftbudgeten och å andra anskaffning av hjälpmedel i form av främst fordon och maskiner över kapitalbudgeten, är inte rationellt. Vägverkets möjligheter att anskaffa erforderliga hjälpmedel begränsas eller försvåras med negativa återverkningar på möjligheterna att bedriva en rationell produktion. Nu rådande förhållanden ökar också onödigtvis väghållningskostnaderna. Dessutom gäller olika budgetperioder, kalenderår resp. budgetår.

Totalt upptas vägväsendets anslag till över 3 800 milj. kr. för 1979. Om endast anslagen till drift och byggande av statsvägar beaktas, framgår att dessa upptas till nära 3 000 milj. kr. Jämfört med dessa belopp är investeringsmedlen till maskincentralförråd och lagertillgångar mycket små (95 milj. kr. 1978/79).

Inom ramen för drift- och byggnadsanslagen har vägverket således möjligheter att fritt göra avvägningar av olika slag till belopp som är väsentligt mycket större än i fråga om beloppen till dessa investeringar.

Frågan om en avveckling av vägverkets förrådsfond var uppe till behandling i trafikutskottet så sent som vid behandlingen av innevarande års budget med anledning av motionen 1976/77: 384 om vägverkets förrådsfonds avveckling. Utskottet vidhöll sin tidigare deklarerade uppfattning i frågan och förutsatte att ett förslag till omläggning skulle läggas fram i innevarande års budgetproposition. Detta har emellertid icke skett.

Enligt riksdagens beslut (FiU 1977/78: 1, rskr 1977/78: 19) med anledning av propositionen 1976/77: 130 med förslag till riktlinjer för modernisering av det statliga budgetsystemet avses kapitalbudgeten komma

att upphöra och redovisningen av tillgångar på kapitalfonder kan då ersättas av ett system med balansräkningar för berörda myndigheter. Frågan om avveckling av förrådsfonden torde i och för sig komma att lösas i samband med att förslaget genomförs. Enligt nyssnämnda proposition kan en omläggning av budgetsystemet emellertid förutsättas ske *tidigast* inför budgetåret 1979/80. Med hänsyn till de redovisade skälen för en omläggning finner utskottet det därför vara angeläget att en förändring beträffande förrådsfonden genomförs redan fr. o. m. nästa budgetår. Utskottet föreslår därför att de på kapitalbudgeten upptagna medlen för förrådsfonden, tillgångsgrupperna maskincentralförråd (motorfordon och maskiner, färjor m. m.) och lagertillgångar, får av vägverket användas under samma förutsättningar och för samma ändamål som gäller för anslaget Drift av statliga vägar.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1977/78: 1224 beslutar att
 - a. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 108 400 000 kr.,
 - b. tillgångsgrupperna maskincentralförråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materielförråd) den 1 juli 1978 avförs från förrådsfonden, varvid anskaffning av hithörande tillgångar fortsättningsvis får ske med utgångspunkt i tillgängliga medel för väghållning, utan fastställande av särskild utbetalningsram,
 - c. förrådsfonden därvid bör omvandlas till en fastighetsfond där endast driftsanläggningar ingår,
 - d. de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till respektive ändamål i enlighet med vad som anförts i motionen.

Särskilda yttranden

vid *punkten 4* (Statens järnvägars anslagsbehov)

1. beträffande motionen 1977/78: 298 om SJ:s verksamhet i *Bollnäs* av Olle Östrand (s) som anför:

SJ:s verkstäder i Bollnäs innefattar för närvarande avdelningar för mekanisk verkstad, truckverkstad, plåtslageri och smedja samt fjäderverkstad. Där sker underhåll och nyttillverkning av fjädrar, underhåll och reparation av Ba-maskiner, truckar och spårbundna fordon av typ motordressiner och maskinell utrustning till banavdelningen, snöröjningsmaskiner osv.

SJ:s senaste rationaliseringsutredning och förslag om samordning av kapaciteten vid SJ:s trettiotal järnvägsverkstäder i landet synes tills vidare inte innebära några förändrade förutsättningar för Bollnäs. En rad faktorer påverkar emellertid utvecklingen vid Bollnäsverkstaden, vilket

innebär att de anställda och deras fackliga organisationer har anledning att känna oro inför framtiden.

En sådan orsak är det anställningsstopp som under lång tid varit rådande och som inneburit att de anställda reducerats till ca 130, vilket är en tredjedel mot vad som en gång varit. Risk för ytterligare avveckling föreligger. Detta är olyckligt inte bara för de anställda utan för hela kommunen som är i stort behov av fler arbetstillfällen, särskilt på verkstadssidan, eftersom kommunen sedan tidigare är dåligt industriellt utvecklad.

Ett hävande av anställningsstoppet skulle gynnsamt påverka verkstadens möjligheter att göra sig gällande på den öppna marknaden.

Verksamheten vid verkstaden borde emellertid kunna effektiviseras genom att sammanföra lämpliga arbetsuppgifter till Bollnäsverkstaden utan att detta innebär negativa verkningar för andra orter. Olika former av produktutveckling, eventuellt i samarbete med övriga statsverk, borde kunna prövas och utgöra alternativ för att trygga jobben i Bollnäs.

Det finns emellertid en rad positiva fakta att anföra när det gäller SJ:s verkstäder i Bollnäs. Sådana är tillgångarna till en yrkesskicklig arbetarkår och en kunnig arbetsledning, ett centralt läge med god kommunal service och lokaler som får anses som goda vad beträffar disponibla utrymmen. Efter övertagandet av driftverkstaden har stora nyreparerade lokaler ställts till förfogande, vilka borde kunna utnyttjas på ett vettigare sätt med lämpliga arbetsuppgifter och inte som nu, tomma lagerlokaler.

Det vore därför angeläget och önskvärt att berörda parter och representanter för regering och riksdag vid överläggningar med statliga verk och SJ:s centrala ledning överväger de förslag och synpunkter som i motionen 1977/78: 298 anförts.

2. beträffande motionen 1977/78: 379 om ombyggnad och upprustning av järnvägsstationen *Södertälje Södra* av Essen Lindahl (s) som anför:

Som i motionen 1977/78: 379 framhållits finns i dag inom Stockholms län — med undantag av Stockholms central — endast en fjärrtågsstation, *Södertälje Södra*. Stationen togs i bruk 1927 och är i dag huvudstation inom kommunen med express- och snälltågstrafik på linjerna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö, med regional tågtrafik Stockholm/*Södertälje*—Strängnäs/*Eskilstuna*, med pendeltågstrafik *Södertälje S*—Stockholm—Märsta och med lokaltågstrafik *Södertälje S*—Gnesta och *Södertälje S*—*Södertälje C*. Därutöver förekommer en relativt omfattande godsvagnsväxling vid stationen.

Tågtrafiken är, som framgår av detta, omfattande och varierande. Trafiken har vidare ökat och ändrat karaktär betydligt under 1960- och 1970-talen. Den största förändringen skedde då den tidigare lokaltågs-

trafiken Stockholm—Södertälje C ersattes av pendeltågen våren 1968. Trafiken drivs av statens järnvägar på uppdrag av AB Storstockholms Lokaltrafik enligt ett särskilt avtal, det s. k. pendeltågsavtalet, som upprättades i mars 1966 och undertecknades av KSL och SJ. Omläggningen till pendeltågstrafik har medfört en avsevärd ökning av antalet tåg och antalet resenärer.

Trots dessa stora förändringar och den stora ökningen av antalet trafikanter är stationen och spårområdet i stort sett oförändrade. Inga genomgripande ombyggnader eller upprustningar har skett sedan stationen togs i bruk för över femtio år sedan. Detta har medfört att stationen såväl trafikmässigt som från allmänhetens synpunkt mycket dåligt motsvarar de krav som kan och bör ställas år 1978. Problemen är såsom av motionen framgår många och av skiftande karaktär.

De är också helt oacceptabla vid en station med en så omfattande trafik och ett sådant strategiskt läge i Storstockholmsregionen som Södertälje Södra. Genomgripande ombyggnader och upprustningar måste betecknas som nödvändiga för såväl pendeltågstrafiken som fjärtrafiken. Det bör därför ankomma på statsmakterna att snarast vidta här för erforderliga åtgärder.